

Slovenski Dom.

Napredno kmetsko glasilo.

Izhaja vsako soboto in velja za vse leto za Avstro-Ogrsko 3 krone, za Nemčijo in druge dežele 4 krone, za Ameriko 1 dolar.

Posamezne številke veljajo 10 vinarjev.

Za oznanila se računa: tristoletna petit-vrsta 14 vin., vsa stran 48 K, pol strani 24 K, četrt strani 12 K, osmina strani 6 K. Pri vseletni inserciji primeren popust.

Dopisi se naj frankirajo in pošiljajo na uredništvo »Slovenskega Doma« v Ljubljani, Knaflcova ulica št. 5. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnina in oglasi se naj pošiljajo na upravništvo »Slov. Doma« v Ljubljani

Škof in naš list.

V zadnjem pastirskem listu je bil »Slovenski Dom« najbolj deležen škofovega obsojanja naprednih listov. Premišljevali smo, ali se je res le iz verskega stališča proglasil anathema — proklet bodi —, ali iz drugih vzrokov.

Iz polnega prepričanja smo prišli do zaključka, da pri tem ni bila merodajna vera, ampak le politika, le strah klerikalne stranke pred »Slovenskim Domom«, ker so nje voditelji prepričani, da jim more škodovati in jim tudi škoduje izmed naprednih listov najbolj »Slovenski Dom«, kajti »Slovenski Dom« prodira v njih moze, prodira med kmečko ljudstvo, najboljše in doslej neomajano zaslonbo S. L. S.

Predno se sputimo v te dokaze, izjavljamo še enkrat odkrito, da hoté ali vedé nismo nikoli nič pisali zoper vero in da se bomo odslej še bolj izogibali vsake take stvari, ki bi bila v zvezi z vero ali mogla le sum vreči na nas, da hočemo ljudstvu izpodkopavati nekaj, kar mu je v njegovih nadlogah in bednem življenju res potrebno, časih edina tolažba na boljše prihodnost.

Če pa vera izginja iz ljudstva, če leto nima več tiste gorečnosti in je postalo ponekod popolnoma apatično do verskih dolžnosti in naprav, kdo je temu kriv? — Prezvzišeni, poglejmo si odkrito v oči, in če ljubite resnico, hčerko božjo, boste morali pritrditi, da ste posredno **Vi krivi, da ste Vi odgovorni**, če vera peša! Vi ste voditelj kranjskih duhovnikov, Vi ste odgovorni za njih delovanje in če pustite, da se še nadalje tako nesramno zlorablja vera in verske naprave, kakor doslej, boste težko dajali odgovor pred večnim sodnikom in mi bi ne bili radi na Vašem mestu. Ali Vam je izročeno čuvanje nad vero, ali nad politiko? Ako hočete čuvati vero, je zadnji čas, da to res storite in prepoveste duhovnikom, uganjati politiko v cerkvi, pred oltarjem, na prižnici, v spovednici itd. — Ukažite jim, naj bodo res Kristusovi namestniki, naj oznanjujejo verske resnice,

naj bodo prijatelji in svetovalci ljudstva. Ta podivjana duhovščina mora sčasoma izriniti najboljše vernikom zaupanje v vero in v one, ki jo morajo oznanjevati, med katerimi ste tudi Vi.

Iz našega lista se zrcali jasna slika teh podivjanih duhovnikov. Preprosti kmetje, ki jim je bil duhovnik časih vzvišeno bitje, že pričenjajo zaničevati Vaše namestnike in jih brez vzroka sovražiti. Dopisov nam ne pošiljajo izobraženi ljudje, ampak taki, ki jim je muka, zapisati par stavkov, v katerih kmalu niti ena beseda ni pisana pravilno. Toda pošteno dušo mora ogorčiti divjanje politikujočih duhovnikov in zato da, kakor ve in zna, duška svojemu ogorčenju. In če bi Vam dali na razpolago pisma, ki jih nam pišejo, bi se Vaše srce, **če je res za vero vneto**, zgrazalo, kajti nemalokrat se nam piše: »Tako bi prestopil v drugo vero, da bi imel mir. Z menoj jih veliko tako misli.« Če bi hotel »Slovenski Dom« delati propagando za odstop od katoliške vere, bi imel velikanško podporo in oporo, toda tega ne bo storil, ker stojimo na svobodnem stališču, da se v tem oziru vsak človek sam s seboj pobota.

In zakaj začena ljudstvo sovražiti in obsojati duhovnike? **Ker duhovniki vse drugo počenjajo, le ne to, za kar so poklicani, ker se za nekaj izdajajo, kar po svojem življenju in delih niso, ker namesto Kristusovega evangelija oznanjajo le politiko, ker namesto ljubezni do bližnjega, pridigujejo in razvnamajo le sovraštvo in prepir, ker so iz hiš božjih napravili javne shodnice za politično strankarstvo, ker Kristusovo ime le zlorablja v svoje in strankine koristi, ker je sveti poklic Kristusovega namestnika postal le preskrba za dobro življenje in za oblast nad nerazsodnim ljudstvom!**

In če kateri kmet misli s svojo glavo in se ne strinja s politiko svojega duhovnika, ali ne gre ta nad njegovo ženo, ali hčer, jo obdeluje v spovednici in povsod, da ima dotični peklenko življenje doma, večni kreg in prepir, mesto lepega družinskega miru. Vi ste neštetokrat uničevalci

zakonske in rodbinske sreče in potem še pričakujete, da bi vas spoštovali in ljubili. S tem ravnanjem si duhovniki izpodkopujejo ves ugled, obenem pa tudi ugled in spoštovanje vere. Papež je modrejši od Vas, prevzvišeni, to morate priznati, in ta je prepovedal duhovnikom, vtikati se v posvetne stvari. Mnogi škofje so že tudi prišli do tega spoznanja, da je največji škodljivec in podkopovalec vere politikujoči duhovnik. Ali ne morete tudi Vi, prevzvišeni, priti do tega spoznanja? Skrbite za vero, kajti Vaši duhovniki, ki so jo že pregnali iz cerkve in prižnic, jo bodo kmalu pognali tudi iz src vseh poštenih ljudi.

In končno še to! Ko bi bila vendar stranka, za katero tako brezmiselno, tako pregrešno uporabljate ves vpliv, zlorablja sveto vero in višje poslanstvo, poštena politična stranka! Ko bi bila ta stranka krščanska v pravem zmislu besede, pravična in nepristranska, da bi se je lahko pošten človek brez pomisleka oklenil, bi se Vam odpustilo, bi bil Vaš zговор pred sodnikom lahek, toda podpirati in vero zlorabljati za današnje klerikalno stranko na Kranjskem, **to ni Bogu dopadljivo delo!**

Takih krivic, nasilnosti, korupcije in nemoralnosti ni menda še zakrivila nobena stranka. Koliko ljudi so že moralno in materialno uničili! Na prižnici se oznanjuje javno bojkot naprednih gostilničarjev in trgovcev (kaplan Gnidovec v zadnjem času), učiteljski otroci in družine mro bede in pomanjkanja, napredne učiteljice in učitelji stradajo, dočim se klerikalnim (od bede in koristolovstva, a nikoli iz prepričanja v Slomškovo zvezo gnanim) učiteljem in učiteljicam da polna draginjska doklada in podpore, kadar hočejo, bodisi da so potrebni, ali ne.

In to stranko vodita duhovnika Krek in Lampe, besno in strupeno delajo zanjo vsi duhovniki ter **zlorabljaajo zanjo vse cerkvene naprave in — vero!**

In če vidijo ljudje, kaj počno oni, ki zastopajo vero, kako teptajo v prah vsako pravico, vsako usmiljenje, s kakšno hudičevo strastjo hočejo uničiti vsakega, ki ni

pripadnik stranke, naj si bo potem še tako dober kristjan, ali mislite, prevzvišeni, da pri tem ne trpi vera? Pa še kako trpi in zato boste dajali kot pokrovitelj in odobravitelj teh dejanj Vi odgovor!

Saj **mora** ljudstvo zamenjavati cerkvene služabnike s cerkvijo samo in če se hoče ravnati po teh predstaviteljih vere, mora biti tudi njega vera **vera sovraštva, nasilnosti in nespodobnosti!** Tako vero tudi že izvršujejo klerikalni pristaši in njih vest jim ničesar ne očita, saj so Kristusovi namestniki njih najboljši zaščitniki in prijatelji, ki imajo tudi moč, **vse odpustiti!**

Zoper to napišite, prevzvišeni, pastirski list in storili boste Bogu dopadljivo delo. Ne pisanja naprednih listov, ampak **dejanja cerkvenih služabnikov uničujejo v našem narodu vero!**

H koncu Vam pokličemo še v spomin besede Vašega tovariša kremonskega škofa Bonomellija, ki je pisal: »**Ne samo prah, marveč tudi blato se je nagomililo ob Kristovi uredbi — cerkvi. Dasi je vse ono, kar je Kristusovo, sveto in neizpremenljivo, vendar se tega istega ne more trditi glede ljudi, ki cerkev zastopajo, in tudi ne glede dejanj, ki jih ti izvršujejo izven svoje vzvišene službe . . .** (Pri nas celo v službi! Op. ured.) **Kdo bi smel trditi, da je s tem, ako uče, da je cerkev sveta, tudi že rečeno, da so sveti in nezmotljivi tudi že papeži, škofje in duhovniki? . . . Ako bi se mi cerkveni ljudje zavedali, da smo preprosti namestniki Kristusovi, da smo poslani, kakor on, da služimo, a ne da bomo služeni, ako bi bili bolj zmerni, bolj skromni v svojih zahtevah, če bi bili plemenitejši in iskrennejši, če bi kazali, da smo bratje in očetje, potem bi morda svet ne bil tako nepravilčen, da bi nas zamenjaval s cerkvijo, katere služabniki smo . . .**« — Tako pa jih zamenjava, prevzvišeni, in od tega trpi vera!

Dogodki na Balkanu.

Slovanski prostovoljci v balkanski vojni.

V balkanski vojni se je udeležilo bojev osvobojenja slovanskih bratov izpod turškega jarma 2836 Slovanov prostovoljcev iz drugih dežel. Med temi je bilo 40 Čehov. Izmed teh se jih je vrnilo zdravih v domovino samo 600. 1400 prostovoljcev je padlo na raznih bojiščih, ostali pa leže ranjeni v raznih balkanskih bolnišnicah. Izmed čeških prostovoljcev se jih je vrnilo šest.

Spor med zavezniki.

Ni še sklenen stalen mir s Turčijo, a zavezniki se že prepirajo dolgo časa glede določitve mej osvobojenega ozemlja. Sicer se res več piše, kakor je resnica, toda stvar je vendar le zelo resna, kajti Bolgarija zahteva one kraje, ki si jih je s pogodbo še pred vojno zagotovila, a so jih Srbi zavzeli in zdaj nočejo pustiti iz rok.

Srbi zahtevajo, da se mora pogodba popraviti, ker so nastale vse drugačne okolnosti, kakor so bile pred vojno. Srbija bi bila res preveč oškodovana, ko bi morala vse one kraje odstopiti Bolgarski. Vendar se srbsko - bolgarski spor presoja zadnje dni mnogo mirneje. Pogajanja med srbsko in bolgarsko vlado se bodo vršila na prijateljski način. S stvarnimi dokazi se bo poskusilo izogniti vsemu, kar bi lahko izzvalo zapletaje. Med Srbijo, Bolgarsko in Grško bodo vsekakor že te dni poskusili skupno rešiti vsa vprašanja o razdelitvi osvojenega ozemlja. Prav tako se sodi, da bo mirovna pogodba v Londonu podpisana naenkrat od vseh zaveznikov, ker sedaj tudi Bolgarska dovoljuje, da se sprejme v pogodbo garancije za rešitev vprašani, ki interesirajo ostale zaveznike. Vsekakor se v poučenih krogih zatrjuje, da za sedaj niso umestne alarmujoče vesti in da vse kaže na to, da pride do mirnega sporazuma. S strani, ki jim je ležeče na tem, da se splošno vladajoča neizvestnost čim preje konča, se saj trudi na vse načine, da se zagotovi mir, a miru žele najbolj zavezniki sami. Neki balkanski delegat se je nasproti angleškim listom izrazil, da se sedanja situacija na Balkanu ne sme presojati prečrnogledno. Po njegovem zatrdilu je nova vojna **na Balkanu popolnoma izključena**. Mir bo v kratkem zaključen, balkanski državniki pa bodo napeli vse sile, da se med zavezniki obstoječi spori poravnajo mirnim putem.

Razgled po svetu

Seja državnega zbora. — Govori.

V torkovi seji poslanske zbornice je ministrski predsednik grof Stürgkh podal svoj ekspozé. Uvodoma je poudarjal ministrski predsednik, da je dolžnost državnega zbora, da ohrani svojo delazmožnost, ter priznal, da so notranji politični zapletljaji taki, da se nasproti njim le težko more razvijati optimizem. Stürgkh je slikal razmere na Češkem in v Galiciji kot zelo resne in poudarjal, da ima parlament veliko nalogo, izvesti finančni načrt, ter naglašal, da ni mogoče razbiti junktima med novimi davki in raznimi, za prebivalstvo velevažnimi postavami, kakor je uradniška službena pragmatika in drugi zakoni. **Nadalje je naglašal, da parlament ni kompetenten razpravljati o zunanji politiki (?)** vendar pa je on pripravljen, ustreči radovednosti poslancev in dati kratek pregled avstro - ogrske zunanje politike. Ta politika baje sledi načelu »**Balkan balkanskim narodom**«. Avstrija je vztrajala pri svoji zahtevi, da naj velja to načelo nasproti vsem narodom, torej tudi nasproti Albanem. Navzlic težkočam je Avstro - Ogrska pripomogla do veljave svojega principijalnega stališča in sedaj je pričakovati, da bo

že v kratkem sklenjen mir na Balkanu. — Avstrijska diplomacija bo skrbela za **ureditev zvez, ki nas vežejo z balkanskimi državami v gospodarskem oziru** in upravičeno pričakuje, da bodo balkanske države **prijateljsko postopanje (?) avstrijske države po zaslugi upoštevale**. Stürgkh je nadalje v Berchtoldovem imenu zavračal napade časopisov in poslancev na literarni biro zunanjega ministrstva in izjavil, da prevzame za to delovanje literarnega biroja popolno odgovornost. (Velikanski hrup, ministru ugovarjajo poslanci vseh strank.) Nadalje je naznanil, da bo vojna uprava odredila nadaljne vojaške olajšave ter poudarjal, da se demobilizacija v južnih pokrajinah monarhije izvrši šele, ko bodo razmere na Balkanu popolnoma urejene. Končno je grof Stürgkh pozval parlament, naj se izogne razpravam o državni zunanji politiki ter opusti **vsako kritiko o delovanju avstro - ogrske diplomacije, ker bi to škodovalo državnim interesom**. (Vihar v zbornici, poslanci hrupno ugovarjajo.)

Prvi govornik je bil slovenski klerikalec dr. Anton Korošec. Omejil se je na kratko kritiko dualističnega državnega sistema. Govornik je poudarjal, da avstro - ogrski Jugoslovani ne iščejo svojih ciljev izven meja avstro - ogrske monarhije, zahtevajo pa iste pravice, kakor drugi narodi. Jugoslovani ne marajo madžarske Avstrije, od avstrijskih vlad ne pričakujejo ničesar, vse upe pa stavijo na dinastijo, ki je dovolj silna in močna, da razbije poguben dualistični vladni sistem.

Za Korošcem je govoril v imenu nemškega »Nationalverbanda« dr. Gross. V sredo je govoril tudi tržaški poslanec dr. Otokar Rybář.

Deželnozborska volitev v Pulju.

Pri nedeljski volitvi enega deželnega poslanca v Pulju, je dobil italijanski kandidat dr. Devescovi 1031 glasov, socijalni demokrat Lirussi 831 in hrvaški kandidat dr. Scabier 330 glasov. Vsled tega se vrši prihodnjo nedeljo ožja volitev med prvima dvema.

Velikanski požar v Požunu.

V soboto, dne 17. maja je izbruhnil v mestu Požunu na Ogrskem velikanski požar, ki se je vsled silnega viharja razširil v več ulic. Ko je došla požarna bramba, je gorelo že 20 hiš. Prebivalci so begali v divjem strahu sempatja in gašenje ni bilo mogoče. Prišlo je na pomoč vojaštvo in celo z Dunaja so na brzojavno prošnjo prišli gasilci s par brizgalnicami. — Ob 7. zvečer je gorelo že devet ulic. Pogled na mesto je bil strašen. Pogorelci so begali blazni od strahu po ulicah ter klicali na pomoč, gasilci in vojaki so odnašali ranjence in izgubljene otroke ter vozili opravo, kolikor so je mogli rešiti, na dvorišča vojašnic. Krik, jok in stok se je razlegal daleč po mestu, vmes pa je

prasketal ogenj in divje nadaljeval svoje uničevalno delo. Po 7. uri je ponehal vihar in s silnim trdom se je gasilec in vojakom posrečilo ogenj omejiti.

Požar je uničil v devetih ulicah okoli 100 hiš. Ožganih in poškodovanih pa je še nebroj stavb v okolišu požara. Popolnoma uničenih je okoli 400 stanovanj, v celem pa je okoli 10.000 ljudi, večinoma delavcev, brez strehe, ker je vojaštvo izpraznilo vsled nevarnosti, da se požar ponovi, skoro celo staro mesto. Ljudi so nastanili po vojašnicah in drugih javnih poslopjih. Zgoraj je k sreči samo en otrok in en gasilec. Nad 300 oseb pa je ranjenih. Več oseb je od strahu zblaznelo, več pa nevarno zbolelo. Bolnišnice so polne. Beda je velika, posebno ker so pogoreli večinoma tovarniški delavci. Kdo je zažgal, se še ni ne ve.

Proklamacija mednarodnih poveljnikov v Skadru.

Poveljniki mednarodnih oddelkov v Skadru so izdali proklamacijo, s katero se urejujejo upravne razmere v mestu. Na čelu uprave stoji posebna častniška komisija. Komunalne zadeve vodi občinski svet, ki šteje 12 članov, in sicer 6 mohamedanskih in 6 krščanskih Albancev. Sanitetno komisijo tvorijo italijanski, avstro-ogrski in albanski zdravniki. V proklamaciji se strogo prepoveduje, postopati po ulicah z orožjem.

Slovenija

s **Kako je postal dr. Šusteršič deželni glavar in še mnogo drugih stvari iz klerikalne stranke** je objavila gdč. Kamila Theimer v »Slovenskem Narodu«. — Pravi, da je bila večina klerikalcev prvotno za to, da postane po odstopu dr. Šukljeta poslanec Povše deželni glavar kranjski. Tudi vlada je bila naklonjena tej kandidaturi. Dr. Šusteršič je pa nasprotoval Povšetu na zahrbtn način ter je v dunajske klerikalne nemške časopise vrnil vest, da je Povše prestar, torej premalo sposoben za tak posel. Sam je šel k ministrskemu predsedniku in ga prosil, naj vendar njega imenujejo za glavarja. Obljubil je celo, da bo kot načelnik hrvaško-slovenskega kluba spravil klerikalne slovenske in hrvaške poslance v vladno stranko. Nato mu je ministrski predsednik obljubil, da bo on imenovan. Ko je pa dr. Šusteršič prišel domov, je pravil dr. Kreku, da ga je ministrski predsednik s povzdignjenimi rokami prosil, naj se vendar žrtvuje in prevzame mesto deželnega glavarja. — Take hinavščine in intrige uganjajo v svojo osebno korist klerikalni veljaki. K. Theimer je prišla z dokazi na dan in klerikalci ne morejo niti ene stvari ovreči. Zato so proglasili gdč. Theimerjevo za krščeno Židino in za umobolno,

drugega nič. Ta jim je pa dokazala nasprotno in še marsikaj gnilega iz klerikalne stranke. Nekaj smo že priobčili tudi v zadnji številki in iz te je razvidno, kdaj so klerikalci za gospodarsko pomoč deželi. Razkritja so zadela v živo, kajti ves klerikalni Izrael molči!

s **Deželna vlada proti Ljubljani.** Obrazložili smo že, da hoče deželni odbor ugrabiti mestni občini ljubljanski izrabo vodne sile na Ljubljanici. Zdaj je deželna vlada odločila proti ljubljanski občini in v prilog deželnega odbora, češ, da pristoji skupnemu projektu kranjskega deželnega odbora in c. kr. uprave državnih železnic z ozirom na njegovo pretežno važnost za narodno - gospodarstvo prednost pred projektom mestne občine ljubljanske. — Ljubljana se bo radi tega pritožila na poljedelsko ministrstvo.

s **»Slovenska Sokolska Zveza«** razglasa: Deželna vlada kranjska je za mesec avgust 1913 nameravani slovenski vsesokolski zlet z odlokom dne 13. marca 1913 št. 294/Pol. prepovedala. Proti tej, popolnoma neutemeljeni prepovedi je vložilo zvezno predsedstvo takoj pritožbo na notranje ministrstvo. Kljub vsem prizadevanjem zveznega predsedstva še do danes Zveza ni prejela nobene rešitve svoje pritožbe in po informacijah odločilnih činiteljev, je tudi toliko kakor gotovo, da se prepoved zleta ne razveljavi. Že vsled zavlačevanja rešitve pritožbe, prirediteljev vsesokolskega zleta v nameravanim obsegu za letos nikakor ni mogoča, ker je čas za izvršitev vseh končnih priprav postal prekratek. Odbor »Slovenske Sokolske Zveze« je v svoji seji dne 17. maja vzel to dejstvo z obžalovanjem in protestom na znanje ter sklenil, da se zlet **odgodi na prihodnje leto**, to pa zlasti radi tega, ker je Zvezi na tem, da priredi zlet v istem obsegu, kot prvotno nameravano.

s **Skrajna nasilnost.** »Slovenec« nanašanja v imenu deželnega odbora, da morajo gasilna društva, ki prosijo za podpore, sporočiti deželnemu odboru, pri kateri zvezi so včlanjena. To pomeni z drugimi besedami: če kako društvo ni pri klerikalni strankarski zvezi, naj ve v naprej, da ne dobi podpore, naj bo še tako potrebno in naj še tako dobro deluje. Z denarjem, ki so ga zavarovalnice deželi **zaupale**, da ga pravično in nepristransko **razdeli**, se upajo klerikalci tako nesramno postopati. To je pač skrajna nasilnost. So krivice, ki puste človeka hladnega, so pa tudi krivice, pri katerih človeku zavre kri, pa naj je še tako mirnega značaja. Med take spada krivica, ki jo dela deželni odbor tistim gasilnim društvom, ki se nečejo udinjati klerikalni stranki. Na eni strani zapravljajo klerikalci deželni denar, da smrdi do neba, na drugi strani pa oškodujejo iz najnižjih političnih nagibov celo tako človekoljubne organizacije, kakor so gasilna društva. — **Pravo zločinstvo!**

s **Iz seje deželnega odbora kranjskega dne 17. maja 1913.** Definitivnim deželnim zdravstvenim tajnikom se imenuje dr. Fr. Dolšak. Deželnim konceptnim praktikanom se imenuje absolvirani jurist Venceslav Polak. Pogodbenim uradnikom za sestavo občinske statistike se imenuje občinski tajnik Franc Mercina. Na deželni pristavi na Robežu se izvršijo osuševalna dela. V licencovalno komisijo za ljubljansko okolico se imenuje za člana Fran Žitnik iz Laniš, za namestnika Miha Dimnik iz Jarš, za živinozdravniškega izvedenca pa okrajni živinozdravnik Josip Šink. Zgradba mosu čez Kamniško Bistrico pri Stranjah se odda podjetniku Scagnetti. Ker je centralna vlada naznanila svoje stališče glede mitnine za avtomobile na Reški deželni cesti in na deželni cesti čez Bloško polico, se izdela nov zakonski načrt. Pri zgradbi deželne elektrarne v Žirovnici se odobri naprava vzpenjače. Za plačilo prispevka k trebljenju potoka Radomlja se dovoli interesentom pet letnih obrokov proti obrestovanju po 4 $\frac{1}{2}$ %. V Hrastju pri Postojni se zgradi s prispevkom vojnega ministrstva vodnjak. Državnim poslancem kranjske dežele se izroči spomenica o vladni predlogi zakona za varstvo mladine z ozirom na finančni vpliv tega zakona za kranjsko deželo. Pritrdi se opustitvi »Suknjarske steze« v Ljubljani. Deželnemu odboru se predloži poročilo o potrebi ustanovitve deželnega revizorskega urada za občine. Društvu za varstvo deklet v Kajiri se dovoli 500 K podpore. Ugodi se prošnji deželne gasilske zveze, da sme uporabljati kranjski deželni grb na pečatih, tiskovinah in uniformah, ker smatra deželni odbor to gasilsko zvezo kot svoj deželni strokovni organ. Isti zvezi se dovoli prostor za uradno poslovanje v deželnem dvorcu.

s **Delni odpust rezervistov.** Na vsa poveljstva štirinajstih korov je bila izdana odredba, ki določa, da se naj odpusti iz aktivne službe vse rezerviste letnikov 1908 in 1909. Rezervni letnik 1908 se nahaja sedaj v aktivni službi samo pri konjenici. Število teh rezervistov, ki bodo sedaj poslani domov, znaša 35.000. Nadalje se je odredilo, da se odpuste domov vsi nadomestni rezervisti letnikov 1910 in 1911. — Število teh znaša 15.000. V celem bo torej odpuščenih 50.000 rezervistov. Rezervisti, ki službujejo v Bosni, Hercegovini in Dalmaciji, za sedaj še ne bodo odpuščeni. — Če pomislimo, da šteje samo na jugu naša armada okrog 400.000 vojakov in da so ti najbolj potrebni dopusta, vidimo, da z zgoraj odrejenim odpustom ni veliko ali nič pomagano. Avstrija misli vzdrževati armado v vojnem stanju na jugu, dokler se ne povrnejo normalne razmere. To pa lahko še celo poletje traja.

s **Občinske volitve v Ljutomeru.** Pri občinskih volitvah so v tretjem razredu Slovenci sijajno zmagali. V ostalih dveh razredih je bila zmaga nemogoča.

s **Dejanja govore!** Slovensko učiteljsko društvo je izdalo pod gorenjim naslovom spomenico o položaju kranjskega učiteljstva. To je verna slika krivičnega in pristranskega postopanja deželne odbora. V dno srca mora zazebsiti človeka, ko čita bedno stanje naprednih učiteljev in učiteljic, katerim klerikalni deželni odbor niti kruha ne privošči, ker nočejo zavreči poštenja in postati Slomškarji. — Toplo priporočamo to spomenico našim somišljenikom. Če so že kaj dvomili o krivičnosti in nasilju deželne odbora, bodo zdaj o tem prepričani. Naroči se v »Učiteljski tiskarni« in je treba poslati le 10 vin. za znamko.

s **»Veleizdajnik« Češnik obsojen.** Finančni paznik Češnik, ki je baje rekel nekaj besedi o postopanju vojakov v slučaju vojne s Srbijo, katere besede mu pa niso mogli dokazati, je bil pri ponovni obravnavi v Novem mestu obsojen na tri tedne strogega zapor.

s **Poskušen umor ali samomor na Bledu.** V soboto so našli mladega Tržačana Clinuaga čigar oče ima vilo na Bledu, obstreljenega ter so ga prepeljali v ljubljansko bolnišnico. Ranjenec je rekel, da ga je neki tujec, ki mu je že iz Trsta sledil, obstrelil in ga oropal 1600 K denarja. Najbrže pa to ni res in si je Clinuag vse to sam izmislil, ker je na Bledu jako zapravljajal denar in tudi zaigral. Ker pa se je zbal očeta, se je poskusil usmrtiti in si izmislil roparski napad.

s **Morilec poslanca Schumeierja Kunschak** je bil obsojen na smrt na vešala.

s **Prijeten okus,** ugoden vonj in lepo barvo dobi kava, kateri je pridejana Kolinska kavna primes. Zaradi svoje izvrstne kakovosti se je ta kavni pridatek zelo priljubil vsem našim gospodinjam. Posebno rade ga imajo zato, ker je pristno domače blago — edino te vrste sploh na cellem slovanskem jugu. Kolinsko kavno primes torej prav toplo priporočamo in opozarjamo, da je treba pri nakupovanju dobro paziti na varnostno znamko »Sokol«.

o Ljubljanska okolica o

lj **Št. Vid nad Ljubljano.** Šentvidski gospodje v črnih suknjah iz župnišča in iz škofovih zavodov obiskujejo večkrat Zabretovo gostilno v Dravljah. To seveda ni nič posebnega; posebno pa je, da so svoječasno napravili obiske po več gospodov. Sedaj, v mesecu maju, ko je šel gostilničar na orožno vajo in pustil brhko gospodinjo samo doma, pa tudi gospodje posamezne obiske napravijo in ne skupnih. Menda hodijo, molit v posebno sobo brevira in opravljat šmarnično pobožnost?

lj **Št. Vid nad Ljubljano.** Župnik Zabret, ki se dela posebnega dobrotnika šentvidske občine in sploh prijatelja domačih obrtnikov, je dal prenoviti župnišče tujcu, dasi je doma dovolj sposobnih moj-

strov. Cerkvena okna pa je naročil na Nemškem, ne da bi poprej razpisal dela in dal tako priliko, zaslužiti domačim slovenskim obrtnikom. Tega na diplomu, ki mu jo je plačala občina, ni zapisano in tudi ne, koliko stane. Tudi v proračunu za letošnje leto ni iste vsote, morda jo bo Zabret sam plačal. Smo radovedni.

lj **Iz Dravelj.** V Dravljah imata Klanfar in šentvidski župnik več društev, tako Orle, izobraževalno društvo, strojno zadružno in ne vemo kaj še, menda sv. Roka tudi, ker sta mu, kot se čuje prodala del Mihelnovega poslopja za 6000 K. Sicer ni bil sv. Rok s kupčijo nič kaj zadovoljen, to se je videlo namreč na njegovem zvestem zastopniku, starem Mihelnu, ki se je potgoval za draveljskega patrona in branil kupčijo, kar mu je sv. Rok gotovo v spanju naročil. Toda to vse ni nič pomagalo. Sv. Rok ima denar, ki mu ga prinese pobožni romarji vsako leto ob Rokovem romanju, Zabret in Klanfar pa nerada plačujeta obresti od kupnine Mihelnove hiše. Zato sta prodala sv. Roku del poslopja in pobasala prihranek 6000 K. Čudeža, da je staremu Mihelnu sv. Rok naročil, braniti take kupčije kot ključarju, pa ne priznata, ker je Zabret tega mnenja, da če bi Mihel ne priznal kupčije, dobi drugega ključarja, ki bo veroval le v Zabretove čudeže.

o Dolenjske novice o

d **Kostanjevica.** Redni občni zbor za druge gostilničarje, kavarnarje, žganjetočnikov, izkuharjev in mesarjev se vrši v Kostanjevici v nedeljo dne 25. maja ob 3. popoldne v prostorih gosp. L. Bučarja z običajnim dnevnim redom.

d **Iz Št. Vida na Dolenjskem.** Že več mesecev smo prikrivali, kako nas pikata naša dva kaplančka na prižnici zaradi »Slovenskega Doma«. Na binkoštni ponedeljek sta nas zopet strašila. Jernej je rekel, da tisti, ki bere »Slovenski Dom«, ne bo dobil odveze pri spovedi. Torej s tem babbavom hoče popolnoma uničiti »Slovenski Dom«, a se jako moti. Rekel je, da smo mi dopisniki sami pokvarjeni študentje, ki dopisujemo v »Slovenski Dom« neresnice. Ker se pa upaš, Jernej, nam podtikati take stvari, ti tudi mi povemo, da si ti, ki praviš, da si Kristusov namestnik, jako malo izobražen, ker ne znaš pregovora, ki pravi: »Lepa beseda lepo mesto najde.« Mar bi bil pustil nas v miru, ker smo tudi mi tebe pustili. Tako boš pa od nas še marsikatero gorko pobral. Nas imenuješ brezverce, ničvredneže, zato bomo pa drugič vzeli v roko sv. pismo in ti razložili, kaj verujemo mi in kaj učiš ti. Da se je Jernej tako slinil in se spravil na »Slovenski Dom«, mislim, je krivo to-le: Dekleta iz Marijine družbe postajajo napredna ter že nič več ne gledajo na njegove hlače, ali gre sam, ali jih kdo drugi

nese na božjo pot. (Slišali smo, ko so se nekje norčevale, da bo sedaj kar eno dekle iz družbe neslo na palici nedotaknjene Jernejeve hlače, druge bodo šle pa za njimi.) Jernej je sedaj mislil napraviti dobro kupčijo, zato je naročil posebni vlak, ki bi vozil Marijine device na božjo pot na Križno goro. Dekletam je naznanil, naj se vse udeleže in pridejo po vozne listke. Oglasila se jih je pa komaj tretjina. Da ne bi imel prevelike izgube, je odpovedal že zadnji trenutek posebni vlak; dekleta pa vkrcal na navadni vlak, s katerim se vozijo tudi naprednjaki. Zato ga je to tako ujezilo, da se je spravil na »Slovenski Dom«, misleč, da mu je ta kriv. Izvedeli bi pa tudi radi, katera oseba na našem poštnem uradu je tako prijazna, da sporoča v kaplanijo, katere vrste časniki dohajajo na šentvidsko pošto, koliko iztisov »Slovenskega Doma« in kdo ga prejema, kajti to je Jerneju vse natanjko znano. Morebiti dotična oseba živi od kaplanije? Ali pa ne ve, odkod in za koga je postavljena? Ali je to postavno? Morebiti govorimo o tem še kaj več. — Videl in slišal.

d **Žužemberški lov.** Piše se nam: Kakor znano, poteče zakupna doba občinskega lova občine Žužemberk z 31. julijem 1913 in ima priti ta lov postavnim potom na javno dražbo. Lovski okoliš je velik, obstoji iz treh fara, 8 davčnih občin in je jako bogat na različni divjačini. Ta lov ima sedaj v zakupu župan Ivan Vehovec za borih 50 K letno, tako da se mu imenitno rentira. V zadnjem času pa je nastalo za ta lov splošno zanimanje in je že sedaj ponudil neki gospod revni občini letne najemnine 300 K zanj. Čuje pa se, kar je vendar neverjetno, da župan Ivan Vehovec baje ne bo dopustil, da pride lov na javno dražbo in si misli lov brez ukrepa občinskega odbora podaljšati za eno zakupno dobo za prejšnjo letno najemnino 50 K! — in da mu je od strani okrajnega glavarstva uspeh že tudi zasiguran. Če je to res, potem bo zopet občino oškodoval letno za 250 K, torej v petih letih za 1250 K. Nam davkoplačevalcem je pač vseeno, kdo je zakupnik lova in ga tudi županu privoščimo, nam gre le za to, kdo bo plačal večjo najemnino, to pa tem bolj, ker je vsak davkoplačevalec upravičen, zahtevati svoj del nanj odpadajoče lovske zakupnine. Občina je revna, z raznimi nakladami tako preobložena, da se ne more že skoraj več gani, saj plačujemo nad 260% doklado in se ljudstvo vsled bede kar trumoma izseljuje v Ameriko. Vsled tega se vsi občinski zastopniki in duhovniki pozivljajo, da delujejo na to, da se občinski lov, brez ozira na osebo, kar je najdražje mogoče odda v zakup. Če pa hoče imeti župan Ivan Vehovec občinski lov in se kot poslanec S. L. S. s tem kazati kavalirja, naj bo kavalir na svoje stroške, ne pa na stroške revnih davkoplačevalcev. Kdor pa hoče za prejeta darila županu Ivanu Vehovcu delati

protiusluge, naj to stori na svoje stroške, ne pa v škodo revne občine in davkoplačevalcev.

d Iz Ribnice se nam poroča: Dne 19. t. m. popoldne začelo je v vasi Breg pri Ribnici goreti. Ogenj se je nagloma razširil, ker so večinoma vse strehe s slamo krite. Pogorele so 4 hiše z vsemi gospodarskimi poslopji. Živino so še rešili, samo neka vdova ni imela časa, da bi mogla svoje tri, precej lepe krave rešiti, ki so tudi poginile. Ravno pri tej vdovi je nastal ogenj in ta ima tudi največjo škodo. Zavarovani so vsi pri škofovi zavarovalnici, ali žali bog, za nizke svote, in jim ne bode mogoče z zavarovalnino postaviti novih streh. Cela vas je bila v veliki nevarnosti, le nasprotni veter in pravočasno došla gasilna društva iz Ribnice, Dolenje vasi, Jurjovice in Šušja so zabranila večjo škodo. Najbolje se je obnašalo dolenjevaško gasilno društvo. Društvo pa že nad 30 let obstoji in ima v resnici prakso. Druga društva so imela blag namen, ali videlo se je, da so mlada društva in da jim manjka vaje in prakse, da bi lahko pravilno in hitro nastopila. Slabo se je obneslo ribniško društvo; o tej zadevi bi se dalo veliko kritizirati, pa za zdaj zamolčimo. Vso čast pa našim c. kr. orožnikom! Bili so takoj na licu mesta in so pomagali ter vzdržali red, kjer je bilo treba. Zlasti je bil stražmojster na pravem mestu. Tudi so se odlikovale gospice učiteljice Virkova in Hrašovčeva. Hiteli sta nositi s škaфом vodo, da sta pomagali gasiti. Tudi Papežev Andrej iz Bukovce je v zadnjem trenutku skočil v hišo, kjer je že hudo gorelo, da je rešil omaro, v kateri je imel posestnik svoj denar spravljene. Kar se je rešilo, se je moralo v resnici v največji nevarnosti storiti.

d Iz mirnopošte fare in iz Daljnega Vrha priobčimo prihodnjič dva zanimiva dopisa. Iz mirnopošte fare, kako božji namestnik pokopava revne mrličke. Z Daljnega Vrha pa o krščanskem srcu nekega občinskega odbornika, ki stoji na katoliški podlagi in je pred kratkim po svojem umrlem bratu nekaj podedoval pri — sodišču.

d Iz Soteske pri Toplicah. V zadnji številki »Slovenskega Doma« beremo v dopisu iz našega kraja med drugim tudi zgodbo, kako se je neki starček pri našem župniku spovedoval zaradi branja »Slovenskega Doma«. Drugo bi bilo še vse v redu, le stvar glede odveze so nekateri napačno razumeli. In to je treba resnici na ljubo pojasniti. Res je, da je župnik od dotičnega zavednega moža zahteval opustitev vašega lista in mu je grozil, da mu sicer ne da odveze. Tudi je res, da je mož pogumno zavrnil, da če je noče dati, pa naj jo ima sam, on pa zaradi tega ne opusti »Slovenskega Doma«, dokler bo živel. Toda, da je ta zavedni mož, ki naj bo vzgled vsem drugim, ki »Slovenski Dom« iz strahu pred duhovniki zatajujejo, kljub svoji odločnosti vendar dobil odvezo, se ima zahvaliti nekemu drugemu božjemu

namestniku v Novem mestu, ki mu je kljub temu, da bere »Slov. Dom«, vendarle dal odvezo. Mogoče, da bi jo mu bil dal tudi naš župnik, ampak je ni hotel čakati in je raje šel v mesto po njo. Toliko, da župniku ne bo treba popravljati svojo »odvezo«.

d Iz Prečine. Kam pelje to moderno posiljeno svetohlinstvo, dokazuje sledeči dogodek: Svoj čas so župniki radi videli, da so ob večjih praznikih imeli mir pred večjimi obhajili med mašo. To pa zato, ker so ob takih praznikih že tako večje ceremonije v cerkvi in to ljudstvo utruji. Zdaj pa s posebno vnemo agitirajo, da ravno za take praznike priženo k obhajilni mizi čim več svetohlinec. (Res, pobožen kristjan si bo izvolil drugi mirnejši dan za tako sveto opravilo, ne pa rumelj, kakor je ob praznikih po cerkvah). Ker je pa človeško nemogoče pred mašo vse spovedovati, se zgodi, da gredo k obhajilu tudi taki, ki spovedi še niso opravili. Pri nas je bil čez binkošne praznike velik naval k obhajilni mizi. Opazilo pa se je prav po slučaju, da mnogi izmed teh, ki so drli k sv. obhajilu, niti pri spovedi niso bili. Tone, kako se že pravi takemu grehu? Ne kaže drugače, da bomo odslej naprej na te svetohlinec bolj pazili, to pot nam jih je le zgol naključje izdalo. O ljuba krščanska vera, na kakšna pota si že zašla!

d Iz Prelake. Veseli nas, da naš gosp. Kadunc popravlja. Ali, mili bože, težko je zavijati istino in proti nebu zdihovati, ko vse skupaj nič ne pomaga. Kaj vas je g. župnik, res tako spekla tista vaša aleluja, da ste morali popravljati. Vidite, mi še danes obstajamo na prvotni trditvi. Da ste s prižnice politizirali, seveda tudi tajite in popravljate, a si pomagajte na najenostavnejši način, da ni res. Zakaj pa nas ne primete, ako nismo povedali resnice. Vi se držite svojega. Povejte in razložite nam sv. evangelij itd. Politika pa ni za vas, niti ni za cerkev. Mi vas plačamo, zato tudi vemo sami brez vas, kako se mora voliti itd. Glejte, še nobenemu duhovniku ni bilo treba iti v Ameriko služiti in delati. V preloški fari pa je oni kmet bela vrana, ki saj enkrat ni bil v Ameriki. In kdo je vzrok temu izseljevanju? Ljudje, ki jih plačujemo kmetje, slaba leta in veliki davki. Glejte, vi vlečete mastno plačo. Mesečna plača je kaj lepa, mi vam pa moramo dati živež, pijačo in drva. Ubogi kmet vam mora še od onega dati mero, kar mu je suša pustila in niso davki požrli. To so menda po vašem mnenju dolžnosti moža v človeški družbi. Daj gospodu, moli ga in pomiluj ga. Kmet, pa hodi v Karlovec kupovat kruh, drugam pa drva. Če pa ni denarja pri hiši, hajd v Ameriko po dolarje, ali pa pogini z družino vred od gladi. Da pa boš srečno priveslal v Ameriko, daj za očenaše, daj za mašo, da bo imel gospod za govedino in za cigare. Kmet pa jej prosen kruh, ako ga imaš. To so menda vaši »krščanski možje«. Če bi pa ta ali oni samo malo zagodrnjal, tedaj je liberelec, brez-

verec in javni pohujšljivec! Pravite tudi, da mi sploh nismo niti plačali cerkvenih doklad. Kdo pa je kriv, da se sklep ni na glavarstvo naznanil. Po našem mnenju je to naš preljudi župan. Čemu pa vleče vsako leto 400 K nagrade, če je pa tako pozabljen, da dvakrat zaporedoma pozabi svojo dolžnost. Čudna, da, zelo čudna je res ta županova pozabljivost. Saj bi ga vendar lahko vaš tovariš König malo obregnil, da mož ne bi saj drugič na tako reč pozabil. Sicer se pa itak vse občinske vaje nahačajo v Juričevih rokah in se mi prav nič ne čudimo, če so se naše cerkvene doklade pozabile, vedoma ali nevedoma naznaniti prisojni oblasti. Vsak človek ve že zdavna, da je podobčina Preloka Juričeva pastorka. Mi se le čudimo, da višja oblast molči k takim vnebovpjočim krivicam. Tudi se naš g. Matija Kadunc razburja brez potrebe nad cerkvenimi računi. Popravlja sicer tudi v tem oziru, a kaj nam to pomaga. Oba ključarja sta se že nešteto krat zaklinjala, da ne vesta, čemu sta pravzaprav ključarja, ker jima baje ne daste računa drugače na vpogled, nego samo v čisti podpis. To je pa velika razlika. Čujemo pa, da se vi malo brigade za svoja ključarja, ker ključar ste vi sam, a asistira vam pa vaša kuharica. Amen. To se pravi: Vi štečete novce iz puščice in ga sami nadzorujete. Kar pa vrže ofer, to sicer res prinese iz cerkve en ključar, vaša kuharica pa prešteje denar, ki ga zopet vi sami spravite k ostalim in ga, seveda tudi sami, nadzorujete. Amen. In to ni prav. Amen. Blagajno morata tudi ključarja nadzorovati. Amen. Želimo in prosimo, da nas na zadnji in današnji dopis tudi počastite s popravkom. Amen. Ker vas preveč ljubimo, težko, teško, da na vas še kdaj pozabimo. Tako je. Amen. V prihodnji številki »Slovenskega Doma« vam bomo že zopet posvetili nekoliko pozornosti. Ljudje so se saj začeli sedaj na vaša stara leta brigati za vašo osebo in naš zapuščen kraj. Kaj vam to ne dopade? Samo potrpljenja prosimo. Bomo že še bolj poskrbeli za vašo slavo. Kaj bi n. pr. rekli vi, če bi se mi malo več pobrigali za Neraliča in?! Hm, hm. Se bomo že še videli. Kaj vas kurja polt poliva? Vidite, prst na usta, pa samo odpuščati, pa bo dobro. Prihodnjič kaj več. Amen in na svidenje!

d Od Sv. Križa pri Litiji. To vre po naši fari: »Fajmošter se bo oženil, je že začel kupovati grunte.« Take in enake smešnice slišiš povsodi. Stvar sicer ni tako smešna, kakor je videti na prvi pogled. Fajmošter Lah se v resnici ne bo ženil, to je sam povedal tudi Cvajerjevi Rozalki, a drugače je s kupčijo. Kdaj je fajmošter tako obogatel, da kupuje grunte? Ljudje si sicer šepečejo — glasno govoriti o Kristušovem namestniku je greh — da je fajmošter precej suh, da bi s težavo kupil, recimo n. pr. kako žensko bluzo — a vendar kupuje grunte. Sčasoma si bo že napolnil bisago, zdaj v tem kratkem času bi pa bi-

lo skoraj neverjetno. Za čigav denar torej kupuje? Eni govore, da špekulira s hranilničnim denarjem. Kdo mu je to dovolil? Ljudje že itak trumoma dvigujejo denar iz farovške hranilnice. Kako se tam uraduje, bi lahko navedli sto in sto slučajev, kako je treba prič o plačanem dolgu, o zastalih obrestih itd., itd. In sedaj še ta špekulacija! Drugi pa zopet trde, da je to cerkven denar. Kje so ključarji? Fajmošter bo tudi prezidaval cerkev. Brez vsakega dovoljenja je mislil začeti, ne da bi to kam in komu naznanil. Po našem mnenju je treba za take prezidave pač kakega veččaka, pa ne samo fajmoštrove trdoglavosti. In pa še nekaj! Denarja je treba! Kdo bo plačal? Ali ima cerkev kaj denarja? — Kdo ve? Saj je fajmošter odvrget ključarje, ki so mislili s svojo glavo in si je pritegnil take, ki le — kimajo. Odločno zahtevamo o vsem tem pojasnila, pa ne morebiti v obliki zabavljanja v Cvajerjevi gostilni. Sicer pa — na svidenje, gospod fajmošter! Zbudili ste naše zanimanje, opisali bomo vas in vaše delovanje v luči resnice, pa če je vam ljubo ali ne. Tudi bataranke nam utegnejo še prav priti in pa bluže. Pa brez zamere!

o Gorenjske novice o

g Iz škofjeloške okolice. In zopet se je oglasil naš dični Šinkovec preteklo nedeljo na prižnici čez nas, kar nas je še ostalo naprednih. Bral je škofov pastirski list in potem pa še svojevoljno napadel vsa napredna društva. Najbolj je napadel čitalnico, ker mu je njen blagor najbolj pri srcu in zakaj? Samo zato, ker vzdržuje ljudsko knjižnico, v katero zahaja skoro vedno več čitateljev, posebno iz okolice. Sploh pa je takorekoč prepovedal, da ne sme nikdo prestopiti praga teh prostorov, ker potem bo tistim celo odvzeto to, da bi smeli biti botri. In tistemu, kdor zahaja v te prostore, mu tudi na smrtni postelji ne bo dal odveze! Tu se pa že vse neha! Mar misli naš trebušnik, da kdo razen terciark, posebno hrepeni po njegovi odvezi. Saj se vendar še najde kak pošten duhovnik, ki tudi lahko podeli odvezo. — Pa tudi po drugih dveh cerkvah so udrihali po naprednjakih in naprednih listih. Najbolj je bil prepovedan povsod naš kmečki list »Slovenski Dom«, ki zahaja v vedno večji meri med kmečko ljudstvo. In zakaj? Samo zato, da bi ostalo naše ljudstvo še dolgo v temi in bi vedno služilo klerikalcem za njihove samopašne namene. Posebno kapucinski gvardijan si je dovolil izreči nekaj besed, ki so mu jih gotovo sugerirali drugi. Kak učinek pa je napravilo vse to na ljudstvo, pa si vsak lahko misli, kajti pameten in razsoden človek vendar misli po svoje, pa magari če se vsi loški duhovniki postavijo na glavo. — **Zaradi nedeljskega napada na »Slovenski Dom«,** priporočamo vsem, naj ga razširjajo med

znanci, da se bo list res bolj razširil in bomo lahko rekli, da so imele vse te pridige uspeh — za naš list. Dolžnost je tedaj vsakogar, ki napredno čuti, da po možnosti razširja »Slovenski Dom«, ker le s tem zadamo klerikalcem tak udarec, da ga bodo pomnili za vedno. Na delo tedaj za »Slovenski Dom«! Vsak naprednjak bi ga moral imeti. — **Grajati pa moramo divjanje** nekaterih tujih avtomobilov, ki vozijo sempatije po naših cestah. Ravno pretekli teden je vozil neki tuj avtomobil skozi Dorfarje z veliko naglico, tako da se je nekemu ondotnemu gospodarju splasil konj in ga pri tem precej poškodoval na roki, in si je poškodovanec moral iskati pomoči pri zdravniku. Mislimo, če loški »avto« lahko počasi vozi, bi tudi tuji lahko vozili bolj počasi, da bi se ne zgodilo toliko nesreč.

— **Vprašanje tukajšnje nove ceste,** ki se bo že v kratkem pričela graditi, čeprav letos le do »kamenitnika«, kot se čuje, dan za dnem bolj razburja različne kroge. Nekateri bi jo radi imeli po spodnjem trgu, drugi pa po zgornjem. Mi pa pravimo, če bo šla vsa stvar tako naprej, je ne bodo imeli ne zgoraj, ne spodaj. Vedno se nam je pravilo: Jutri jo prično graditi itd., ni pa še vedno nič. Kot smo že pred časom rekli, mi tej stvari verjamemo toliko kot nič, dokler ne bo v resnici zgrajena. — **Omeniti moramo tudi, da se »Slovenski Dom« prodaja v Žigonovi trafikli v Škofji Loki,** kjer si ga oni, ki ga še nimajo naročenega, lahko kupijo.

g Iz Poljanske doline. Prejel sem vabilo za veselico, ki jo je priredilo »Kmet. izobraževalno društvo v Sovodnju«. Nisem prijatelj hribov, še manj pa deževnega vremena. Nekaj tajnega me je gnalo, naj grem pogledat ta mirni kotiček. Šel sem na pot takoj zjutraj, da dohitim še sv. mašo v N. Oselici, akoravno sem brezverec pri klerikalcih in z menoj vsi tisti, ki ne trobijo v njih rog, a vendar opravljamo verske dolžnosti. Slišal sem večkrat, da je ondotni župnik vse časti vreden in miren mož, obenem tudi dober dušni pastir. Pridiga je bila primerno dobra za ta praznik, a kaj pride nazadnje: Po ljubljanski knezoškofijski postavi ne sme niti ena župnija uživati miru med farovžem in farani. Tedaj začne g. fajmošter z zelo teškim srcem rekoč: »Dobil sem poziv od dekana in škofa, kaj se vse godi v moji fari. Fantje prirejajo ples, ne da bi mene kaj vprašali, ako se sme. Danes pa priredi izobraževalno društvo zopet ples, jaz sem pa odgovoren za celo faro, kaj se godi. Koliko se je pa že storilo od društva za izobrazbo? Njegov vodja je socialni demokrat in brezverec. Fantje se pretepajo in so že skoro vsi bili v zaporu. Kakšne so tudi krstne knjige?! — Po končani sv. maši grem v prvo gostilno in ker sem celo velik radovednež, sedem k bolj postarnemu možu in ga začnem spraševati, ako je vse to res, kar so danes g. župnik povedali? — Mož odgovori na kratko ne. — Ali

ima društvo res kaj opraviti s socialnimi demokrat? — Mož: Jaz tega še nisem do danes slišal; to je menda samo zato, da begajo nezavedno ljudstvo, ker mokrač so pri nas na jako slabem glasu. Društvo pa nas le spodbuja k narodni zavednosti in da bi se zavedali svojih pravic. — Jaz: Kaj pa fantje? — Mož: Več let že ni bilo pretepov; kak nepoboljšljivec se že še dobi. — Jaz: Kako pa kaj krstne knjige? — Mož: Te so bile pa pred ustanovitvijo društva dosti bolj črne. — Zdaj sem pa že vedel, da se je g. župnik premalo informiral o kaznih in krstih knjigah. Nato se poslovim in odidem proti veseličnemu prostoru. Dež je lil kakor iz škafa. Udeleženci so prihajali peš in na vozeh od blizu in daleč, srečke so se začele razprodajati, ki so šle zelo dobro, godba je zaigrala in mladi svet se je zavrtel. Kmalu sem moral oditi. Med potjo sem si mislil: Škof in dekan le pritisnita na nižje duhovnike in ti pa na ljudstvo. Kolikor hujši bo pritisk, toliko večji bo odpor. Danes sem to že videl: iz prižnice in z neba je lilo in nasprotovalo, zavedno ljudstvo se je pa vseeno odzvalo. Tebi, društvo, pa kličem: Le krepko naprej po začrtani poti, ne glej sovražnikov in ne boj s njih števila! Tvoje delo je pošteno in odkrito, zato je hinavcem trn v peti. Ko zopet kaj priredite, vas bomo posetili v večjem številu.

g Št. Ožbolt. Na binkoštni ponedeljek smo, kakor vedno, šli k službi božji in poslušat božjo besedo. Grozno smo se zmotili. Namesto božje besede smo slišali same psovke iz ust našega župnika. Župnik je najprej bral škofov list. Tega mu ne zamerimo, saj je moral to storiti. Toda potem! Kje je dobil naš župnik tak glas, ko ga sicer pri pridigah ne razume ne domačin, ne tujec? Zdaj ga je pa vsak razumel. Rekel je, da ne pojde z zadnjo popotnico v tako hišo, kamor prihaja »Slovenski Dom«. Tega seveda ni rekel, da v tako hišo ne pojde po bero. Rekel je dalje, da če se prav za druge grehe dobi odveza, onemu pa, ki čita »Slovenski Dom« ne bodo grehi odpuščeni. — V naši fari se pridno bere »Slovenski Dom«, še bolj pa v šentgothardski. Ta župnik naj nas pa pri miru pusti in naj vpije nad svojimi podrepniki. Zakaj tako vpijete na napredne liste in napredne može? Menda vam že prihodnje volitve roje po glavi? Motite se zelo, če mislite, da nas boste odvrnili od naprednih listov. Mi jih bomo še raje brali.

o Notranjske novice o

n Iz Planine. Prostovoljno gasilno društvo v Planini pri Rakeku obhaja letos 25letnico društvenega obstanka. Ta jubilej se bo obhajal prav slovesno dne 22. julija t. l. P. n. društva Notranjske so naprošena, naj bi na ta dan ne prirejala nikakih vesellic. Podrobni spored objavimo pravočasno.

n Iz Dol. Logatca. Od nas je bilo v »Slovenskem Domu« že precej novic glede naših občinskih razmer, vendar pa se je pri vseh teh premalo omenjalo postopanje sedanjega klerikalnega občinskega odbora, ki povzroča s svojimi neumestnimi sklepi dobro mislečim dolenjelogaškim občanom vedne pritožbe zoper nje. Ti sklepi so po večini vsi v kvar dobremu napredku naše občine. Deželni odbor pa podpira s svojo lahkomišelnosti pritrditvijo naš odbor, in sicer na način, ki ga sam vrag ne more razumeti. Ko bi kak napreden občinski odbor skrupulac take sklepe in bi se le en klerikalec pritožil, bi bila pritožba gotovo od deželnega odbora potrjena in bi se dotični sklepi razveljavili. Pri nas pa se na pritožbe podpiše do 30 pritožnikov, pa vse skup nič ne pomaga in kakor vsa znamenja kažejo, se tudi na bolje ne bo obrnilo, dokler si sami ne bomo uveljavili svojih pravic s silo, kajti zlepa gotovo ne pojde. Tukaj se vidi, da gre deželnemu odboru le za stranko, nikoli pa ne za stvar. Pritožili smo se zoper sklep občinskega odbora, s katerim se hoče zopet napraviti gostilna v občinski hiši št. 1, kjer se je nahajala občinska ubožnica. V pritožbi smo navedli tako tehtne vzroke, da ni bilo pričakovati slabega uspeha. Toda vse je bilo bob ob steno pri naših slavnih deželnih odbornikih, ki se razumejo na občinsko upravo, kakor zajec na boben. Pred kratkim smo se pritožili zoper sklep občinskega odbora zaradi izsekavanja drevja iz občinskega pašnika, oziroma prodaje tega drevja, kateri sklep se sploh javno še objavil ni. Drevje se je poprej prodalo, kot so davkoplačevalci o tem sklepu kaj vedeli in se je tudi že precej prodanega drevja izsekalo, ko se je pritožba županstvu predložila. Ravnotako smo se pritožili zoper sklep, da bi se na tem nanovo zasajenem pašniku napravila apnenica. Kakor je videti, tudi ta pritožba ne bo držala, ker se meja izsekava za napravo apnenice in tudi potrebno kamenje se na pašniku za apnenico ruje, vsled česar se bo ves novi nasad gozdnih sadik uničil. To kaže, da gre tudi tukaj za stranko pri naših slavnih deželnoobdorniških veljakihi, kakor tudi za privatni zaslužek referenta v občinskih zadevah gosp. dr. Pegana, ki je iz te kupnine menda že dobil poravnano neko terjatev za gosp. Holinskega, katero prejšnji občinski odbor ni pripoznal za izterljivo pri občini. Stvar je spadala vse drugam, kakor občini. Nam davkoplačevalcem pa je začelo postopanje deželnega odbora presedati in zato smo se odločili, da bomo z našim dičnim županom tozadevno še temeljito pogovorili in mu povzročili, da bo imel priliko, sladko vinjen v gostilnah g. Serini in »Dimnikar« še mnogokrat pod mizo zaspati. Za danes gosp. urednik naj bo dovolj, prihodnjič priobčimo še kaj boljšega od našega občinskega gospodarstva, ki ga imajo v rokah sedaj Slavci in Mački dolenjelogaški. Tudi o dogodku na-

šega župana na tukajšnji orožniški postaji, ki se je vršil dne 2. maja, bomo poročali, kajti, kakor znamenja kažejo, se hoče to stvar potlačiti. — — o —

n Logatec. Z Notranjskega se čita prav malo novic, zato ne vem, ali so vsi dopisniki zaspali, ali kaj. Ni preostalo drugega, da sem jaz prijel za palico in šel poizvedovat. Najprej sem šel v Logatec, ker sem si mislil, da bo tukaj že kaj zame. Ko pridem do občinske hiše v Dol. Logatcu, se spomnim, da je »Domoljub« poročal, da bo v tej hiši pričel župan Remc dne 1. maja gostilniški obrt izvrševati. Kako se pa začudim, ko vidim, da je hiša popolnoma prazna. Jezil sem se nad »Domoljubom«, da že zopet laže. Nato mi pride nasproti postaven mož in mi pove, da se je vložila pritožba zoper občinski sklep, ker je nezmožni občinski odbor dal županu hišo za slepo ceno v najem. Prejšnja gostilničarka je dajala 720 K od same hiše; temu pa, ki je prvi klerikalni kričar, se pa mora spregledati in dali so mu hišo, kos vrta in kozolec s šestimi štanti za 475 K v najem. Ta sklep je podpisalo menda 14 odbornikov in eden je bil tak mož, da je najprej podpisal, potem se je pa pri občinskem tajniku izrazil, da rad takoj plača 50 K, ko bi ne bilo v tej hiši nikdar več gostilne. Iz tega se lahko razvidi, kakšni so naši občinski možje. Nadalje mi je pravil oni mož, da je župan Remc pred kakimi štirimi tedni naročil vagon otrobov in jih potem razdelil za nizko ceno med občane. Če je pa prišel kdo od napredne stranke po otroke, ni dobil ničesar. Ko je pa prišla žena železniškega delovodje tudi po otrobe, ji tudi ni hotel dati ničesar. Pa je ravno na pravo naletel, kajti ta ženska, ki ima namazan jeziček, ga je prav dobro oštela in mu rekla: Prokleti nič, le čakaj, ko boš prišel z malho na hrbtu in boš moko beračil, ti bom že pokazala, da se boš spomnil. Še več enakega mu je povedala, da je njegova žena jokala, ko je slišala čez svojega moža take govoriti. Od tam jo mahnem proti cerkvi. Bila je ravno pridiga in gosp. župnik je bral škofovo pismo in zraven še posebej naročal, da se ne sme brati noben napredni list. Najbolj je pa prepovedal brati »Slovenski Dom«. Ostala pridiga je bila pa od sv. krsta in od botrov. Župnik je prav toplo na srce polagal svojim poslušalcem in skoro da ni naravnost rekel, da ne sme nihče vzeti liberalca za botra. Po maši sem še nekoliko okoli cerkve pogledal, kjer mi ni prav nič dopadlo. Bilo je vse polno nesnage in mislil sem si: Bi vendar ti naši pobožni klerikalci, ko povsod tako skrbijo za cerkev, nekoliko posnažili okrog nje. Toda, kaj se hoče, ko sem pa slišal praviti, da so imeli v osmih letih že kakih 10 mežnarjev in da majo prav slab red. Ena reč mi je pa vendar dopadla, namreč cerkveno petje in orgle v cerkvi, ki so prav mojstrsko pele. Tako mi ni bilo prav nič žal, da sem se nekoliko pomudil v Logatcu. Sem saj nekaj novic izvedel.

Čudno se mi zdi, da je po vsem Notranjskem tako tiho. Od povsod drogje so dopisi, samo z Notranjskega skoro nič. Ko se odpravim iz Logatca, sem došel nekega bolj gosposkega človeka. Vprašal sem ga, kaj so vendar dali klerikalci prejšnjemu občinskemu tajniku za plačilo in trud, ko je tako zelo agitiral zanje in dosti pomagal do zmage. Odgovoril je, da so ga prav dobro plačali in jih bo pomnil, dokler bo živ. Odstavili so ga od službe in sedaj mu ni treba več ne pisati, ne pred cerkvijo oklicevati in ne razglasov raznašati. Vsega je popolnoma prost in se ne mara nikakor pritoževati, da so mu kako težko delo naložili. V Logatec pridem kmalu zopet pogledat.

Ostali slovenski kraji

o V Kostanjevici na Krasu je umrl 9. maja g. J. Trampuš, nadučitelj v pokoj, v starosti 75 let. Bil je v tej vasi rojen, kjer je tudi služboval in dokončal tek svojega življenja. Pogreba se je udeležilo poleg domačega učiteljstva z otroci in drugim občinstvom 12 učiteljev. Po pogrebu je učiteljstvo zložilo 12 K v korist družbe sv. Cirila in Metoda.

o V Tolminu je umrl g. Andrej Vrtovec, vpokojeni nadučitelj, posestnik in trgovec. Pokojni je bil znana in markantna oseba na Tolminskem. Mnogi so prišli k njemu za razne nasvete. V političnem življenju je zavzemal odlično mesto. Bodi mu zemljica lahka!

o Nadvojvoda Karel Štefan je bil 13. maja v Tržiču (Monfalcone). Pregledal je ladjedelnico ter se pomudil tam eno uro in pol.

o Ker je grozil, da bo zažgal ali celo vas, ali pa vsaj dve hiši, je bil obsojen v Gorici Andrej Mlekuš iz Čezšoč na Gorškem na 7 mesecev težke ječe.

o V Štivanu pri Devinu ob morju se gradi kolosalna tovarna baje za Adria-Werke. Ta stavba bo nekaj posebnega. Visoka bo okoli 25 m in proračunjena je, da bo stala 21 milijonov kron. Zaposlenih je sedaj pri tem delu čez 300 delavcev, ki imajo tudi tri kuhinje ter stane vsa hrana, brez vina in kruha, 96 vinarjev na dan za moža. Zaslužijo pa zidarji in drugi rokodelci po 65 vinarjev na uro. Ker delajo po 12 ur na dan, zaslužijo torej dnevno po 7 K 80 vin. Kakor se torej vidi iz tega računa, ni za delavce, ki so zaposleni pri tem delu, slabo. Podjetnik tega dela je baje znani nemški bogataš iz Mödlinga pri Dunaju, ki je delal za časa zadnje turško-balkanske vojne tudi barake za avstrijske vojake ob meji in pa pred leti barake za mesto Mesino v Italiji, ki je bilo razdejano po potresu. Kaj, ko bi se tudi naši ljudje malo pobrigali za to delo v Štivanu pri Devinu, ki bo trajalo baje par let, ker Nemci niso vajeni naših razmer.

Gospodarstvo.

gs Potrata lesa za kurjavo v gospodarstvu. Naši gozdovi po dolinah in v vznožju gor se vsled prevelike porabe vedno bolj krčijo, medtem pa se prirastek vedno bolj manjša. Dobi se danes že celo mnogo posestnikov, ki nimajo lesa niti za domače potrebe, dočim so ga imeli pred časom morda še v izobilju. Kako pa je vendar prišlo do tega, nastane vprašanje. Odgovor na to je prav lahek. Večina takih posestnikov je pred časom preveč trčila z lesom, ni pa skrbela za zopetni naraščaj in tako stoje danes njih gozdovi prazni, obraščeni so kvečjemu z nizkim grmovjem, od katerega pa nimamo kaj posebne pričakovati. Resnica je tedaj, da se na kmetih porabi veliko preveč lesa za kurjavo. Le pogledimo. Praktični gospodarji so vpeljali skoro povsod že štedilnike, dočim morajo pri drugih, seveda ogromni večini, kuhati gospodinje v peči, kjer pa se porabi skoro polovico več drv kot v štedilniku. Pa kotli, v katerih se kuha krmo za prašiče! Ti nam požro lesa, da je groza, in zakaj? Zato, ker so po večini napačno vzdani — kar je krivda zidarjev — seveda na račun gospodarjev. Zato pa je dolžnost gospodarjev, porabo lesa za kurjavo kolikor mogoče zmanjšati. Zmanjša pa se jo lahko predvsem ob času priprave. Tedaj se mora v prvi vrsti gledati na to, da se seka o pravem času. Pravi čas za sekanje pa je vedno le zimski, tedaj od oktobra do marca. Gledati pa je tudi na to, da je les vedno pravočasno pod streho, kajti, čim manj je namočen od dežja, oziroma izsušen od solnca, tem boljši je. Pa tudi na tem je veliko, na kakšnem prostoru je les spravljen. Zanj je vedno suh prostor (drvarnica), ne pa klet. Med gospodarji pa se najde tudi dokaj takih, ki lesa za kurjavo ne pripravijo pravočasno. Taki delajo z lesom najbolj potratno, ker je znano, da čim bolj suha so drva, tem manj jih je treba. V pošteev pa je treba vzeti tudi to, da les toliko več izda, čim drobneje je sklan.

gs Vrednost lanskega žitnega pridelka v Avstriji. Vrednost v vsej Avstriji pride lane pšenice za lansko leto znese, kakor povzamemo iz statističnega letopisa poljedelskega ministrstva 395.45 milijon. kron; rži 552.75 milijonov kron; ječmena 304.42 milijonov kron; ovsa 430.38 milijonov kron in turščice 62.57 milijonov kron. — Skupna vrednost lanskega žitnega pridelka v Avstriji pa znaša 1745.58 milijonov kron. V letu 1911. pa 1600.80 milijonov kron.

gs Štetje sadnega drevja na Štajerskem. Štajerski deželni odbor je preteklo leto zaukazal občinam, pošteti vse sadno drevje. Naštelo se je 7.480.180 jablan, 2 milijona 105.464 hrušk, 2.120.554 češpelj in sliv, 526.533 češenj in 300.474 orehov, tedaj skupaj 12.533.569 komadov sadnega

drevja. To štetje pa po mnenju strokovnjakov ni popolno, ker se je mnogo drevja zamolčalo, kajti posestniki so se bali pred kakim novim davkom. Pravijo, da je na Štajerskem gotovo kake 4 milijone več sadnih dreves, kot se jih je naštel.

gs Koliko mesa se je pojedlo preteklo leto na Dunaju. Na Dunaju so porabili lansko leto okrog 161.874.000 kg mesa. Na osebo in leto ga pride 80 kg. Na osebo in dan pa 21 dekagramov. Pač precejšnja množina.

gs Odkod so prišle različne sadne rastline v naše kraje. Marsikdo je radoveden, odkod izhaja ta ali ona rastlina, ki jih pridelujemo na naših vrteh, zato povemo o najvažnejših, odkod so prišle v naše kraje. **Jabolka** so doma iz Egipta, odkoder so prišla v Italijo in od tam so se razširila drugam. — **Hruške** so prišle tudi iz Egipta. Znano je, da so se hruške »bergamotke« zanesle v naše kraje ob času križarskih vojen iz Turčije. — **Češnje** pa so prišle k nam iz Azije. — **Češplje** pa so iz Armenije in so se tudi ob času križarskih vojen razširile po Nemškem in Fracoskem. — Domovina **breskev** pa je Perzija. — **Marelice** so doma v Aziji. — Domovina **orehov** je tudi Perzija.

LISTEK.

Indijski glumači.

Spisal F. Korošec.

Lansko leto sem potoval po Italiji. Obiskal nisem samo velikih mest, ampak tudi manjša, ki jih svetovni turisti puščajo na strani. Okrog poldneva sem dospel z vlakom v Brescio. Hotelski voz je pripeljal mene in še nekega francoskega potnika v hotel. Že med potjo sva se s Francozom seznanila in pravil mi je, da se vrača iz Vzhodne Azije domov. Bil je na Japonskem, Kitajskem, Birmi, Sijamu in sploh v Vzhodni Indiji.

Opoldansko kosilo sva imela s Francozom skupaj na hotelskem dvorišču, ki je bilo jako veliko, kakor je bil tudi hotel sam poprej velikanska palača. Ko je gostilničar slišal, odkod prihaja Francoz, je naju vprašal: »Ali ne bi hotela gospoda videti Indijce«

»Kdo so ti Indijci?«

»Družba glumačev iz Indije, ki kaže prave, neverjetne čarovnije. Ima divjega pantra in kače. Igrajo le zvečer in sicer na dvoriščih gostiln. Daje se jim srebrne novce, ker drugih ne vzamejo. Če hočeva, jih bo za ta večer naročil.«

Midva sva pritrdila, kajti jaz gotovo ne bom imel prilike, da bi kdaj potoval v Indijo ter si tam ogledal indijske čarovnike, o katerih sem že toliko čital.

Zvečer sva zopet večerjala na dvorišču in skoro nam je gostilničar naznanil

prihod glumačev. Slišala sva jih že s ceste, kajti udarci na boben in škripanje nakovanih koles je napravljalo po kamenitem tlaku zamolkel ropot. Prišli so skozi velika dvoriščna vrata, katera je gostilničar za njimi zaprl.

Glumaški voz je obstal sredi dvorišča; iz njega se je slišalo grozeče rjovenje, to je bil panter. Kolesa so bila nizka in na njih velika, štirioglasta omara, najbrž kletka v dolgosti lojtrskega voza. Na vozu je visel okrogel koš z debelim platnom ovit, ki se je dvigalo in padalo, torej so bile v njem strupene kače. Na strehi voza so bili različni drogi in čudna orodja, široki pasovi, platno, orožje, zlasti kratki meči in druga neznana ropotija.

Glumači so se postavili v vrsto in se trikrat globoko priklonili pred gospodo t. j. pred nami. Bilo je v celem pet ljudi. Prvi je bil pritlikav rumen človek z dolgimi črnimi lasmi, ki je tolkel na okrogel boben in na gong. Poleg njega je stal velikanski dedec, najbrž vodja družbe, oblečen v dolg svetel plašč in s sandalami na nogah. V ušesih je imel velike rumene obroče in čez ledja debel širok pas iz usnja z več oddelki. Ime mu je bilo Frabang Sutapada, kakor se je predstavil.

Poleg Frabanga je stala njegova žena, nič manjša od njega, toda strašna, v obrazu z globokimi razami in gubami, bodečimi črnimi očmi v globokih jamicah in temnorumenimi zobmi. Bila je tako pošastno suha, da sem mislil, če se bo le zgenila, bodo zašklepetale njene kosti.

Najbolj čuden član te družbe je bil majhen deček šestih let, po napovedi Indijca in njegove žene njih otrok. Francoz je pa zatrjeval, da je najbrž ugrabljen črvič. Deček je bil tudi suh z golimi rokami in nogami, oblečen le v kratko do kolen segajočo srajčico, ki je bila enkrat bela. Imel je kakor stari glumač širok močen pas. Lase je imel do kože ostržene. Režal se je prav veselo in se čutil za glavno osebo pri čarovnijah.

Zadnja oseba je bil služabnik ali kaj takega, v cape oblečen, srednje velik človek z brazgotinami na obrazu.

Poslušalcev nas je bilo enajst: gostilničar, njegova žena in sin, jaz, Francoz, dve potujoči Angležinji negotove starosti, italijanski duhovnik, ameriški časnikar, laški častnik in njegov sluga. Sedeli smo na prostornem dvorišču v več skupinah in tvorili tri četrtine kroga, četrto pa glumači, katere smo pa obkolili od vseh strani takoj, ko se je predstava pričela. Zunaj je že napočila noč in dvorišče so razsvetljevale plinove svetilke, da smo lahko videli vsako kretnjo glumačev, ne da bi imeli kako zatišje, ker so stali sredi med nami. Francoz je bil razburjen in je večkrat ponavljal: »Boste videli, o kako se boste čudili!«

Jaz sem bil jako hladnokrven, kajti videl sem že veliko »čarovnij«, ki so bile

več ali manj odvisne od spretnosti predstavljalca. V čeznaravne čine človeških rok nisem verjel, torej tudi nisem pričakoval kaj posebnega, česar bi si ne mogel razložiti.

Frabang je stopil iz vrste dva koraka naprej ter se nam trikrat s prekrižanimi rokami globoko priklonil. Potem je nepremično obstal pred nami. Nato je skočil mali deček na njegovo stran ter isto storil. Nato je stopil nazaj, vzel iz rok služabnika okrogel temen predmet in začel tolči nanj korakajoč okrog nas. Bila je to kotlu podobna posoda, ki je držala kakih pet litrov. Iz kake kovine je bil ta kotliček, se ni dalo več spoznati, ker je bil črn znotraj in zunaj. V sredini je bil kotel malo izbuknjen in imel premer enega čevlja. Deček je vsakega posameznega silil, da je vzel kotel v roko in ga natančno preiskal. Tudi k meni je prinesel kotel in ga držal k plinovi svetilki. Pozval me je naj pogledam noter. Storil sem to in se prepričal, da nikakor ne more imeti dvojnega dna kakor sem pričakoval, kajti vsled starosti je imel kotel že luknjice, tako na dnu kakor ob strani, da se je luč svetila skozi. Obrčal sem kotel od zunaj in tudi glas je bil tak, da je bilo dvojno dno popolnoma izključeno. To sem takoj povedal sogledalcem in tudi ti so se z rokami in očmi o tem uverili. Francoz, ki je bil najmanj zaupljiv, je celo zobotrebec vtaknil v luknjico ter pogledal, če gre skozi, kar je bilo tudi res.

Nato je Frabang prosil gostilničarja, naj mu prinese dvajset jajc, ki jih bo nepoškodovane dobil nazaj. Gostilničar je prinesel jajca v košarici in Frabang jih je počasi drug za drugim pokladal v kotliček ter štel zraven. Tudi vsi gledalci smo štel, vsak v svojem jeziku. Bilo je natanko dvajset jajc in nič posebnega ni bilo na njih opaziti. Nato je stopil deček nazaj v vrsto in napeto smo pričakovali, kaj se bo zgodilo. Frabang je segel za pas in izvlekel železen tolkač kakor ga je videti v vsaki kuhinji in s katerim se v možnarju tolče sladkor ali orehe. Ta tolkač je prijel z obema rokama in začel z vso močjo tolči v kotel. Videli smo natančno, da je tolkač izginil v kotlu in le zgornji del je gledal nad njim. Natančno sem pazil, da glumač ni premaknil rok, da bi mogel kaj drugega noter dati ali ven vzeti. Štel sem njegove udarce s tolkačem in naštel petindvajset. Nismo si mogli predstavljati, kaj naj to pomeni, kajti da je jajca tolkač popolnoma stolkel v kašo, smo bili prepričani. A čemu hoče Frabang porabiti ta močnik, nismo slutili.

Nato je dal glumač tolkač služabniku nazaj, ne da bi se obrnil. Ker sem natančno pazil, bi moral videti, če bi mu morda služabnik kaj drugega dal. Stal sem le korak proč od glumača. Služabnik je imel pa tudi gole roke, da torej tudi ni mogel morda s širokimi rokavi spustiti kaj v glumačeve roke. Pa tudi Frabang sam je

imel le kratke ozke rokave, da ni bilo v njih ničesar mogoče skriti, kakor to navadno delajo naši glumači.

Trabang je zopet segel nazaj in služabnik mu je dal nekaj črnega; bil je pokrov li kotlu. Tega je počasi in previdno položil na kotel. V tem trenutku je bobnar začel tolči na svoj boben in tudi Trabang je začel peti. Vzel je pokriti kotel v obe roki, stegnil roki od sebe in korakal okrog nas, obstavši pred vsakim nekoliko časa s sklonjeno glavo. Pri tem je pel, oziroma mrmral neko pesem, ki se je vedno ponavljala in ki jo je nam Francoz prestavil: »Pomnožite se, jajčka, pomnožite se hitro; pomnožite se, ljuba jajčka!« Nato je položil glumač kotel na tla in nas pozval, potem ko se je zopet trikrat globoko priklonil, naj si ogledamo vsebino kotla. Ker sem bil jaz najbližji, sem odkril kotel in vsi gledalci so se gnetli okrog mene. Pogledal sem v kotel in videl bela nepoškodovana jajca. Vzel sem drugo za drugim ven in gostilničar jih je polagal v svojo košarico. Naštel sem dvajset jajc, ki sem jih ven vzel, toda kotel še ni bil prazen. Še enkrat sem segel noter in prinesel vsega skupaj petindvajset jajc iz kotla. Dvomiti nismo mogli. Gostilničar je natanko vedel, da je prinesel le dvajset jajc in mi vsi smo se prepričali, da je glumač v popolnoma prazen kotel položil le dvajset jajc. In zdaj je postalo iz dvajsetih jajc petindvajset. Nismo mogli verjeti svojim očem, zato smo še enkrat izložili vsa jajca iz košarice in dejali na mizo; pri natančnem štetju jih je bilo vedno petindvajset. Položili smo jih v kupčkih po pet in pet ter primerjali njih velikost, bila so skoro vsa enaka. Da bi vsak dvom izključili, če ni morda pet jajc, ki so prirastla, drugačnih ali iz kake tvarine napravljenih, smo jih drugo za drugim pobili in vsebino potolkli v veliko skledo, ki jo je gostilničar prinesel. Vseh petindvajset jajc je bilo dobrih in svežih.

Trabang je nas pustil mirno stoječ, da smo vse to opravili. Dal sem mu potem prazen kotel s pokrovom, ki ga je pomolil nazaj služabniku in stopil nazaj v vrsto glumačev.

Umljivo je, da smo začeli ugibati, kako je glumač to napravil, toda pojasniti si na noben način nismo mogli, kajti vsi smo videli, da je glumač stolkel jajca in da mu je nemogoče bilo, kako novo jajce podtakniti noter, ker ni imel niti širokih rokavov, niti se ni približal toliko kotlu, da bi jih morda iz plašča spustil, niti niso mogli biti v tolkaču. Zastonj je bilo vse ugibanje, zato smo mu veleli, naj pokaže svojo drugo umetnost.

Razširjajte od hiše do hiše „Slov. Dom“.

Zdravstvo.

* **Ali je jetika ozdravljiva?** Narodna zveza za učenje in preprečanje tuberkuloze (National Association for the Study and Prevention of Tuberculosis) je izdala posebne okrožnice o preprečenju takoimenovane »bele kuge« — jetike, ki vsako leto zahteva na tisoče žrtev, in je tudi med našim narodom pogosta. Nedavno je odločno izjavila, da je edino zdravilo za jetiko sveži zrak, počitek in zdrava hrana. Vsak teden beremo članke laži - zdravnikov in »učenih specialistov«, ki naznanjajo ljudstvu, da so končno našli pravo zdravilo proti jetiki. Zveza je preiskala več sto teh zdravljenj ter dokazala, da je vse skupaj samo goljufija in prevara. Takozvana »zdravljenja« se razdelijo na dva dela. V prvem delu so goljufiva zdravila in mešanice, s katerimi se vara občinstvo. Nekatera izmed teh zdravil so na primer: »dober whiskey«, prašičja kri, apnen prah, malt ekstrakt, kozje meso, koruzno olje, zeliščni grah in mnogo vdihljivih stvari, ki naj umorijo klice. Vsa ta zdravila niso nič vredna, včasih celo jako škodljiva za bolnika. Jetiko povzročijo bacili, ki se naberejo ob robu pljuč in jih razjede. Nobeno zdravilo, nobena vdihljiva stvar ali »domača« zdravila ne morejo umoriti bacilov ali zapreti luknje v pljučih. Tudi ni mogoče z vdihavanjem zdravil, ki umorijo klice, preprečiti bolezen, ker predno so klice bolezní pokončane, preje umrje človek. Druga vrsta »zdravljenj«, s katerimi se ljudje goljufajo, so skrivna zdravila po oglaševanih »institutih«. Brezvestni »doktorji« in profesorji pišejo po listih in okrožnicah, da poznajo zdravljenje za jetiko, in da je to samo njim znano. Neki profesor v Kansasu vodi tak »institut«. Pravi, da ima gotovo zdravilo za ozdravljenje. Neki »doktor« v Minesoti pravi, da ima novo sredstvo, ki ga bo sam preiskal v prid človeštva. Neki koloradski specialist oglašuje novo metodo za zdravljenje. V St. Louisu je neki lekarnar iznašel način, kako se tuberkulozne »klice« dinamitira. Neki »institut« na zapadu se je nedavno ustanovil, da zdravi jetiko z masažami, telovadbo in skrivnimi metodami. — Že to, da so ta zdravila tako skrivna, je dokaz, da so goljufiva. Ako bi kak razumen zdravnik našel sredstvo zoper bolezen, bi ga gotovo objavil in ga ne rabil sam vsled denarnih vzrokov, zlasti še, ker so velike nagrade razpisane za pravo zdravilo, ako bi se našlo. Te dve vrsti zdravljenj niso torej nikaka zdravljenja. Vendar je jetika ozdravljiva, in v nekaterih krajih je ozdravilo do 75 odstotkov bolnikov. — Najnujnejše stvari za ozdravljenje jetike so počitek, svež zrak in zdrava hrana.

Razno

* **Grozote v ameriških ječah.** London-ski listi poročajo, da so ječe v Novem Jorku »Sing-Sing« nekaj strašnega. Celice so baje umazane ter brez zraka in svetlobe. Z jetniki se postopa kruto — pod vsako kritiko. Jedi dobivajo malo in še ta je slaba. Najmanjši prestopki se kaznuje z barsko strogostjo. Tepenje je na dnevnem redu. Dotični uradniki so skrajno surovi napram jetnikom. Londonski listi pravijo, da je treba tu remedure.

* **Mačoh znorel.** Morilski menih, pater Mačoh, ki je bil obsojen na 15 let ječe, je baje pred par dnevi zblaznel.

* **Legar med turškimi ujetniki.** Iz Sofije poročajo: V tukajšnji kaznilnici, v kateri je kakih 500 turških ujetnikov zaprtih, je izbruhnil legar. Dozdej je zbolelo skoraj do sto mož.

* **Ljubavna tragedija.** Iz Frankobroda poročajo: V neki hiši v kolodvorskem okraju je nedolgo tega ponoči hotelski sluga Mönch vlomil v stanovanje svoje neveste, pri kateri je zalotil svojega tekmeča Franca Kleina. Mönch je potegnil revolver ter parkrat ustrelil na dvojico. Dekle je bilo težko ranjeno. Klein je bil ustreljen v glavo in je kmalu na to umrl. Mönch je na to samega sebe nevarno ranil.

Za zabavo.

Berač: Milostivi gospod! Ne zamerite! Pred tremi tedni ste mi darovali par starih hlač, v katerih sem našel desetak.

Gospod: In vi, siromak, ste tako pošteni, da ste mi ta desetak nazaj prinesli?

Berač: Ne, tako pošten nisem, ampak prosit sem prišel, če bi mi mogli še kake take hlače darovati.

* * *

Mala Jožica je pazljivo poslušala ostri prepir med očetom in materjo. Ko je oče končno odšel, je Jožica priznala izza omare.

— O mamica, kako sem ti hvaležna!

— Zakaj pa?

— Da si ti papana vzela.

— Zato si hvaležna?

— Da, mamica! Ko bi ga ti ne bila vzela — kdo ve, morda bi bil postal še moj mož.

* * *

Drago meso. Sodnik: »Tožitelju ste rekli tele?« — Obtoženec: »To vendar ni razžaljenje, zdaj ko je teleče meso tako drago.«

* * *

Nedeljski lovec: Kaj, vi zahtevate kar 25 kron, ker sem vas malo ob-strelil? Slišite, jaz sem v tem revirju že sedem ljudi zadel, pa vsak je zahteval samo deset kron.

Kmetič: Ja, gospod, mene pa ni tako lahko zadeti, kakor druge.

* * *

— Ženske so res čudne! Pomisli, kaj se mi je doma primerilo. Pomenkovala sva se z ženo, kakor se pač pomenkujejo zakonski ljudje. V naglici sem zinil nerodno besedo in zdaj ti moja žena že štiri dni z menoj ne govori. Nobenega glasu ni spraviti iz nje.

— Lepo te prosim — bodi tako pri-jazen — še plačam kaj — povej mi tisto čudodelno besedo.

* * *

Žena: Ti nehvaležnež. Kar sem s teboj poročena, sem prestala toliko žalosti in bridkosti, da več ni mogoče. Na vse načine sem trpela...

Mož: Je že mogoče, a na en način vendar ne.

Žena: Nesramnež! Kako nisem trpela?

Mož: Molčé nikoli.

Izdajatelj in odgovorni urednik:
Valentin Kopitar.

Kmečka pisarna narodno-napredne stranke.

Vodstvo narodno-napredne stranke je ustanovilo v svojem tajništvu posebno kmečko pisarno, ki je na razpolago vsakemu naprednemu kmetovalcu za popolnoma brezplačni pouk o vseh političnih, upravnih, davčnih, pristojbinskih in vojaških zadevah. Izključene pa so zasebne pravde.

Pisarna bo poslovala za sedaj le pismeno in vsak napreden kmetovalec, ki je potreben kakoršnegakoli pouka v zgoraj navedenih strokah, naj se obrne zaupno s posebnim pismom, kateremu je priložiti 10vinarsko znamko za odgovor (ako se želi odgovor v priporočenem pismu, pa 35vinarsko znamko) na: Kmetško pisarno narodno-napredne stranke v Ljubljani, Wolfova ulica 10.

Ob sebi umevno je, da je pisarna na razpolago tudi naprednim kmetским županstvom.

Razširjajte od hiše do hiše „Slovenski Dom“.

Čitajte slovenska zgodovinska romana:

Kralj Matjaž.

Cena 2 K, po pošti 20 vin. več.

Opatov praporščak.

Cena 1.80 K, po pošti 20 vin. več.

Obe knjigi se dobivata v

Narodni knjigarni v Ljubljani.

Lastna tovarna
ur v Slici

1887

Zahtevajte „JUBILEJNI CENIK“ zastoj

1912

Fr. Čuden, Ljubljana.

Priporočamo našim

Kolinsko cikorijo

✱ ✱ gospodinjam ✱ ✱ iz EDINE slovenske tovarne v Ljubljani.